НАЦИОНАЛНА АСОЦИАЦИЯ НА МЕДИАТОРИТЕ

Изх. № ИВ-12-290425

ДО

МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ НА

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

на Националната асоциация на медиаторите

Относно: Проект на Закон за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс, свързан със задължителната медиация в Република България, публикуван за обществено обсъждане на 3.4.2025 г.

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

Националната асоциация на медиаторите (НАМ), обединяваща организации и професионалисти в сферата на медиацията в България, изразява своето положително становище относно предложения проект на Закон за изменение и допълнение на ГПК.

Въвеждането на задължителна медиация е част от по-широката съдебна реформа, предвидена в Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), и има за цел да гарантира ефективното и достъпно правосъдие за гражданите. Същевременно, реформата следва да бъде съобразена с конституционните принципи и да не ограничава правото на защита на страните в съдебния процес. С настоящия Проект се цели превъзмогването на провъзгласената противоконституционност на измененията, предвидени с миналия Проект, и обективирани в Решение № 11 от 1 юли 2024 г. по конституционно дело № 11 от 2024 г. на Конституционния съд на Република България.

Оценяваме високо усилията на Министерство на правосъдието да регламентира по-системно и устойчиво развитието на медиацията като част от националната правна рамка, а също и като ефективен инструмент за намаляване на натовареността върху съдилищата. Предложените изменения кореспондират с насоките на Директива 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно

някои аспекти на медиацията по граждански и търговски дела, която подчертава значението на институционализираната медиация като средство за достъп до правосъдие.

Настоящият проект на ЗИД отразява редица от ключовите предложения и съображения, изразени от НАМ в рамките на предходни становища и професионални консултации. В тази връзка, искаме да изкажем нашето **удовлетворение от**:

- Въвеждането на задължителна информационна среща с лично участие на страните – чрез измененията в чл. 140а[1] от ГПК и чл. 22а от ЗМ, проектозаконът гарантира реално ангажиране на страните в процеса, повишава информираността за същността на медиацията и допринася за по-ефективното й прилагане.
- Разширяване възможностите за участие на медиатори с различен професионален профил – НАМ настояваше за отпадане на дискриминационното изискване за юридическо образование. Освен ключовият аргумент, че това е стандарт, който се прилага на европейско и международно ниво и се е наложил от практиката на съществуващите съдебни центрове по медиация в България, следва да добавим още няколко много важни аргумента:

  На първо място медиаторите неюристи допринасят положително със своята експертиза в области като психология, бизнес, социална работа и др.

  На следващо място, за разлика от юристите, които разсъждават предимно на плоскостта на правната рамка, неюристите имат силен фокус върху нуждите и потребностите на страните, често надхвърлящи чисто материалните интереси, . А това позволява постигането на по-трайно и удовлетворяващо споразумение.

  Не на последно място трябва да се отбележи и факта, че с развитието на процедурата, може да се окаже, че някои съдилища няма да разполагат с достатъчно медиатори. Създаването на един по-широк списък от медиатори включващ и такива, които не са юристи, ще позволи на съдилищата съобразяване в по-голяма пълнота с изискванията на закона, а оттам и тяхната работа ще бъде по-ефективна и ефикасна.
- Макар текстът да не премахва напълно възможността съдът да изисква медиатор-юрист, той запазва пространството за участие на медиатори от различни професионални направления, което е стъпка в правилната посока.

- Възприемане на правото на страните да избират медиатор извън съдебния център – чл. 19а от ЗМ въвежда важна възможност страните по висящо дело да се обърнат към извънсъдебни медиатори и организации, гарантирайки достъп до вече утвърдени структури и специалисти.
- Премахване на забраната за участие на държавни органи в медиация – чрез отпадането на т. 4 от чл. 140а1, ал. 3 от ГПК, проектът създава възможност за прилагане на медиация и в контекста на административни спорове, в съответствие с препоръките на ЕС и Съвета на Европа. Това е важна стъпка към изграждането на по-отворена и диалогична администрация.
- Гарантиране на достъп до медиация чрез публично финансиране – чл. 78б от ГПК и чл. 23а от ЗМ предвиждат финансиране на информационните срещи и процедури по медиация от държавния бюджет. Това е ключов механизъм за гарантиране на равнопоставен достъп до процедурата, включително за уязвими групи.
- Регламентация на съдебните центрове и дейността на медиаторите в тях – чрез чл. 25а ЗМ и свързаните текстове, законопроектът поставя основата на структурирана и контролирана система, като същевременно оставя възможност за развитие и адаптация. Важно е при прилагането на подзаконовите актове да се отчете натрупаният опит на извънсъдебните центрове.
- Оправомощаване на съда да преценява дали проведена медиация преди завеждане на делото по предмета на съдебния иск да бъде призната за достатъчно условие страните по спора да не бъдат препращани към задължителна информационна среща.

Въвеждането на съдебна медиация представлява качествена промяна в подхода към разрешаването на спорове в България. Тя носи със себе си редица **системни, социални и икономически ползи:**

- Намаляване на съдебната натовареност – ефективното насочване на подходящи спорове към медиация съкращава броя на дългите съдебни производства.
- Икономия на време и разходи за страните – медиацията е бърза и достъпна процедура.
- Повишаване на правната култура и информираност – чрез задължителната информационна среща.
- Подобряване на междуличностните и институционалните отношения – особено при административни и трудови спорове.

В перспектива, НАМ вярва, че **устойчивото развитие на съдебната и извънсъдебната медиация** следва да премине през:

- Национална стратегия с участието на всички заинтересовани страни.
- Разширяване на приложното поле към административни и наказателни производства.
- Еднакво признание и интеграция на извънсъдебните центрове и обучителни организации, както и създаване на механизми за тяхната подкрепа и развитие в полза на гражданите.
- Устойчиво финансиране и достъпност.
- Високи стандарти за обучение, етика и контрол върху качеството на услугата.
- Създаване на Национална камара на медиаторите

НАМ вярва, че предложеният проект е важна и навременна стъпка към устойчиво развитие на медиацията в България, в духа на европейските практики и в интерес на обществото. Оставаме на разположение за експертно участие в процеса на прилагане и доразвиване на нормативната рамка.

С уважение,

Милена Гунчева

Председател на УС

29.04.2025 г.